

1. Kinh nghiệm của Philippines

Philippines với 66 triệu dân. Trong đó 1% dân số thuộc giới thượng lưu, kiểm soát trên 90% tài sản, tài nguyên và quyền lực của đất nước. 90% giới trung lưu là những chuyên gia, bác sĩ, kỹ sư, giáo viên, luật sư... Còn lại 90% dân số có thu nhập thấp. Trong số này có 40% dân số có cuộc sống dưới mức nghèo khổ, không thể đáp ứng nhu cầu xã hội cơ bản như thực phẩm, quần áo, nhà ở, giáo dục và ngay cả sự công bằng. 15% người dân Philippines ở tuổi lao động bị thất nghiệp. Đó là những nguyên nhân thúc đẩy sự phát triển HTX, vì HTX là tổ chức tương trợ và bảo vệ người nghèo. Để giúp cho sự phát triển HTX, chính phủ Philippines có một số chính sách như chính sách trợ cấp thất nghiệp, chính sách trợ cấp hưu trí... và những chính sách khác.

Chính sách thuế là chính sách đầu tiên được chính phủ quan tâm tạo điều kiện giúp HTX phát triển. Ở Philippines các HTX loại nhỏ (có doanh thu dưới 10 triệu peso tương đương 4 tỷ đồng VN) được miễn tất cả các loại thuế. Nếu HTX nhập máy móc, nguyên vật liệu dùng cho việc kinh doanh sản xuất của HTX để phục vụ cho xã viên được miễn thuế nhập khẩu và chỉ được chuyển nhượng sau 5 năm sử dụng. Nếu chuyển nhượng trước 5 năm sẽ bị phạt gấp đôi giá trị chuyển nhượng. Đối với các HTX lớn có doanh thu trên 10 triệu peso, thì được miễn thuế 10 năm đầu và sau đó chỉ đánh thuế phần doanh thu phục vụ ngoài xã viên. HTX được miễn đóng một số phí công chứng, như công chứng điều lệ, phí tòa án, cảnh sát...

Chính sách tài trợ của chính phủ cũng góp phần quan trọng trong việc phát triển HTX. Năm 1960 khi nhà nước Philippines quyết định trợ cấp cho các công trình phát triển HTX 7.5 tỷ peso thì số lượng HTX đăng ký lúc đầu là 700 cái, đến năm 1970 bị tan rã dần còn lại 100 cái. Năm 1980 chính phủ lại có chủ trương trợ cấp 10.5 tỷ cho các chương trình phát triển HTX thì số HTX đăng ký hoạt động tăng lên 22.000 cái, đến năm 1990 số HTX lại giảm còn lại 12.000 cái. Từ năm 1992 đến nay chính phủ trợ cấp 12 tỷ peso, số lượng HTX đăng ký lại tăng lên 34.000 cái. Mặc dù sự tăng giảm số lượng HTX còn do nhiều nguyên nhân khác nhau, nhưng ở những thời điểm khi có quyết định tăng tài trợ của nhà nước thì số lượng HTX tăng lên. Từ đó cũng thấy rõ vai trò việc tài trợ của chính phủ trong sự phát triển HTX.

Các HTX muốn hưởng tài trợ của chính phủ phải làm đề án lên cơ quan phát triển HTX để xin cấp. Cơ quan phát triển HTX sau khi xem xét cấp tài trợ từ nguồn đầu tư ngân sách cho

34 PHÁT TRIỂN KINH TẾ

HTX.

Chính sách về ưu tiên lãi suất vay ngân hàng cũng được nhà nước Philippines quan tâm để giúp HTX phát triển. Ở Philippines chỉ có 2 ngân hàng là Ngân hàng Nhà nước và Ngân hàng nông nghiệp của nhà nước, thực hiện chính sách lãi suất ưu đãi cho HTX vay. Vấn đề vốn đối với người nghèo rất quan trọng, nhất là đối với tiểu thương buôn bán nhỏ. Các HTX trước hết muốn giúp người nghèo và tiểu thương phải có tổ chức tín dụng nội bộ hỗ trợ vốn cho nội bộ

MỘT SỐ CHÍNH SÁCH CỦA NHÀ NƯỚC ĐỐI VỚI HTX MUA BÁN

PHAN THỊ HỒNG TÂM

xã viên. Ngoài tiền tiết kiệm, tiền huy động vốn trong nội bộ xã viên, HTX được ngân hàng cho vay với lãi suất 6%/năm để HTX cho xã viên vay lại là 9%/năm. Tất nhiên HTX muốn vay phải có đủ điều kiện qui định và được cơ quan phát triển HTX của chính phủ xác nhận.

Về tổ chức, nhà nước Philippines có cơ quan phát triển HTX trực thuộc văn phòng Tổng Thống để quản lý HTX, giám sát việc thực hiện các chính sách đối với HTX và đề xuất sửa đổi các chính sách cho phù hợp với hoạt động của HTX.

2. Suy nghĩ về chính sách của Nhà nước ta đối với HTX hiện nay

Ở nước ta từ khi thực hiện chủ trương phát triển kinh tế thị trường theo định hướng XHCN, có nhiều quan điểm về HTX rất khác nhau. Một số ý kiến cho rằng trong cơ chế kinh tế nhiều thành phần, các thành phần kinh tế đều bình đẳng như nhau và coi HTX cũng là một hình thức của thành phần kinh tế tập thể. Thực chất HTX không hẳn là một cơ sở kinh tế đơn thuần mà nó còn mang tính xã hội, HTX là tổ chức tương trợ và bảo vệ người nghèo. Bác Hồ đã viết về HTX trong cuốn *Đường cách mệnh* năm 1927 như sau: "HTX khác hội buôn vì hội buôn lợi riêng, HTX lợi chung. HTX tuy là để giúp đỡ nhau, nhưng không giống các hội từ thiện. Vì các hội ấy có tiêu đi mà không làm ra và giúp đỡ bất kỳ ai, nhưng có ý bố thí. HTX có tiêu đi, có làm ra, chỉ giúp cho người trong hội" (HCM toàn tập, tập II). Như vậy HTX ngoài tính chất như một cơ sở kinh tế còn có tính chất xã hội đối với HTX. Hơn nữa HTX là hình thức kinh tế tập thể mang tính XHCN, vì vậy để thực hiện chủ trương phát triển kinh tế nhiều thành phần theo định hướng XHCN, cần phát triển hoạt động HTX.

Sự quan tâm phát triển HTX được thể hiện rất rõ trong các nghị quyết của Đảng. Nhưng chủ trương đó chưa được quán triệt sâu, rộng. Nhiều cấp, nhiều ngành chưa thống nhất quan điểm tạo điều kiện phát triển HTX, một số nơi còn muốn xóa bỏ, cho rằng HTX không phù hợp trong cơ chế thị trường và để kinh tế tư nhân hoạt động phục vụ nền kinh tế thị trường tốt hơn. Khi chuyển đổi sang một cơ chế kinh tế mới, không chỉ riêng HTX mà ngay cả KTQD cũng lúng túng trong hoạt động, nhiều người vội vã cho rằng hoạt động HTX không còn phù hợp. Do đó HTX không được củng cố mà bị tan rã khá nhiều. Ở TP.HCM lúc cao điểm có khoảng 360 HTX - MB, nay chỉ còn 80 HTX - MB. Đúng ra phải có thời gian nghiên cứu phương thức hoạt động HTX trong điều kiện kinh tế chuyển đổi, nhằm thực hiện cho được chủ trương của Đảng. Thực tế ở các nước có nền kinh tế thị trường phát triển ở nhiều mức độ, HTX không những tồn tại mà hoạt động rất sôi nổi.

Qua kinh nghiệm của Philippines như đã nêu ở trên, thiết nghĩ trong hoàn cảnh nước ta hiện nay phải chăng trước tiên nhà nước nên tổ chức một cơ quan chuyên quản lý, nghiên cứu về HTX. Từ đó mới có các chính sách như chính sách thuế, lãi suất ưu đãi v.v... đối với HTX, để tạo điều kiện cho HTX thực sự có ích cho người lao động nghèo và cho xã hội.